

Częstochowa, Aleja 6. telefon 201.

אשר'ן מעקס 40 גרשען
 וועב'ן עקס 25 גרשען
 אין מעקס 80 גרשען.
 די ערשטע און לעצטע וועט האבן 8 אנטקעגן שטאמען.
 אאר'ן אינהאלט 150 די אנטקעגן איז די דער. נישט מעראנאמאטערליך.

פרייטשטאג, 8' תצא ח' אלול. תרפ"ט

האם וולען ויף בעצממענעם פערזענלעך מיט פלעצער צו רשענען און די ימים-נוראים
 מיטם פערקאנט, וועלכע בעצייט 4 טויזנט
 פערזענלעך ליכטיגע צימערן, וואו
 וואו די דריי טויזנט יאהרען הערען אויף היי- יאהר
 געבן פלעצער איין ויך צו הענדען אין אויבערשטענען
 תפלות צו דאווינסען, הערען פלעצער איין ויך צו הענדען אין אויבערשטענען
 "בית יעקב" לעקל, סטראזשאנעק 11 יעדען טאג פון 4 ביז 10 אוועק.
 פערקאנט: פלעצער הערען אפגעניצען ביהם, אויסגעניצען פלעצער
 שטעט ליגט עס אין אוועקציעס פון פירע צדדים דאס דר! תפלים ואלען ויך רעגנעסלעך.
 אין דערמאנען אלעס.

Decyzja M. W. R. i O. P. № II 10753 z d. 20.VI 1929
Do przedszkola (freblówki) przyjmuje się dzieci od
lat 4-ch. Zapisy codziennie od 10—12.
Lokal przedszkola świeżo remontowany.

פאר הונדערטער פפבודיגע געדרוקטע יודען.
דער „בית-לחם“ קאמיטעט ארבעטט אין דעם קינעמאטאגראפן
א בלימעל = פעדקאווה
דאס געלד געהט אויף דער ווייט-פאר הונדערטער יודישע געבוירענע.
דער חוב פון יעדען יוד איז דאס דאזיגע אקציע אונטערזוכט.
דער „בית-לחם“ קאמיטעט.

דער בערואוספער
הערקשטעל 168

דאס מוז - בעסערליידיג
י. לעוויןסאוו'יש, 2 אלטע 35
מאכט בעקאנט, אז מיר האבען בעקומען די נייעסטע פארגרעסטע
פאריווער און לאנדאנער מאדעלען צום ווינטער סעזאן
פאר מענטשע און פוסער פון ערשטקלאסיגע פירמען.
די ארבעט ווערט אויסגעפירט רעזעל און פונקטליך.

אין די טרשטמלאסיגע פראצאָוויט
פון ראמען בעסל"דונג פון
א. ז. פרידמאן ארעע 24
ווערט געזוכט א קוואליפֿיצירטער געזונטלעך.

מיר נעמען אנטהיל אין גרויסען צער פון דער פאטיריע הערץ
צום טויט פון ווער העם-געלייבטען מאן און פאטער, אינווער
העראינער פריינד

נ"ע סטאניסלאוו הערץ

וְקַל אִיחָם דִּי עָרֵר גְּרִיגֵּי וַיִּין.

וּו. גַּאסְטִינְסְקִי אִין פֶּרֹוי

אונגער מיטלסטען מיטגליד: הרב דעם פאמיליע הקדש
זוליעב'ן זיט 1870 און קעגן, אונגער לענג-יעהויגער מיטגליד
פון דער רעזיווע-קאמיסיע

סטאניסלאו הערץ נ"ט

חֲסִידֵי יִצְחָק אֲנִי בְּתוֹךְ שָׂרֵי אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.
דִּי פֶּעֶרְחֻטְלֹנֶג פֿון גַּמְלֵת חֲסִיד פֿילִסוֹרֶסקי? 27

דעם טיעפסטען מיטגעפילחל דריקען מיר אויס אונזער פריינד

הַטֵּנִי רִי:

צום פריהצײַטיגען טױט פֿון זײַן יונגסטען פרודער

י ש ע י ה' ר ע נ"ע

זח געטרייט!

פאמיליע וואס אדעמט, פאמיליע, איינער,
העכט און אמת יארגעלעכט, פאמיליע
און פישעל שליווק, מרדכי בוכהאלטער,
רוד פייסאק

השתתפותנו החמה מובעת בזה **למשפחת הר"י** למות עליהם
העסקן הפילנתרופי

שדמה (סמניסל) דריץ נ"ט

הנשיאות של הועד ומעצת
המחלה העברית
בצ'נססחוב.

מאנטאג דעם 9-טען חרועשען ד. י, איז געשטארבען

סמאלניסלאוו הערץ נ"ע

לאנג-יעהרינער פערזאלטונגס-מיטגלידער און עהרען-סעקרעטאר פון דער געזעלשאפט „דאכראטשונאגאטשע".
אין געשטארבענעם האבען מיר פערלירען א גימסטרייכען און איבערגעבענעם אירעאליסט אויפ'ן געפיעט
פון געזעלשאפטליכער ארבייט. זיין אנדענקען וועט לאנג פערבליבען אין אונזער זכרון.

גטזערשאפט. דאָבראַטשינאַשטאָט

מעקציעס: יודישע שפּיטאַל, זקנים און יתומים = הויז, אַבראַנקע, אויפזיכט איגער אַריבער צומערס, זומער-קאַלאָניע

RODZINIE po zmarłym b. p.

STANISŁAWIE HERTZ

**współzałożycielu oraz wieloletnim Vice-Prezisie
Rady Częstochowskiego Banku Spółdzielczego**

wyrażamy szczery żal i współczucie.

Rada i Zarząd Banku.

מאנמאג י"א אדול (16 סעפטעמבער) צו דער ערשטער שטערצליכער יאָהרצייט
פון אונזער אונפֿערגעסליכע פֿרוי און מוטער

נ"ע פערירל קאפינסקי

וועט פ א זייגער פריה געמאכט ווערען א הזכרה או דאס ענטהילען פון דער מצבה.
צו וועלכער עס ווערען פערזעסען פערזאנלעך און גוטע פריינד.

ה'תשנ"ח

מאז **קינדער.**

בעקבותי: די פרושען האט היינט געפונען א קאפאן פון 9 א ווייניג פרייז אויף דער בריק נאך דער שטאדט-שוהל, האט ער געזען ארויסן די אויסגעבונען.

געשטארבען לואי מאַרשאַל.

ארץ-ישראל. דיום דו לעצמא

עוה האט וויר דו לאנג אין ארץ-
ראל שוין בערוהונגס און מען הייבט
צוריק צופרעמען צום נאָרמאלען
לעבן. אויפער און אפונג העלפן
קענען האט דו יודען חיינונג צו-
גאן א מערהרעם אראבער העלפן ווי
יא און פילען עקאדעמיע אין גרע-
דע יודישע שולבס, אבער דו פא-
רע בערוהונגס וואו דער נאציס העלפן
פארעקסערס, אז ס'וועט העלפן
אן הערען א נאציסטע פאליציי וואו
קען, קעגלענדער און אראבער צו
וועלען שטעלן, דו ארץ - ישראל אבי-
ווינער חולען אבער אומבעדינגט אז
בוואונדמונג פאליציי און דער
נאציסט פאל וואו דער ארץ - ישראל
פאנאסטראדעז וועל בעקומעט הע-
לפן.

בנסיח גדולה. דונספאט האט
אין חוץ נאציסטעס דו צאנזער
יהודים גדולה וואו דער אגודת ישראל,
העלכער קען וועגן נאציסטעס הוי-
פער רעקאמאנדען וואו אלע העלפן
אין דו יודישע אידל פאליציי און

ימים וענן פון פוילען. עס ווען
 דענעקסען פועל רעלענאטען פון
 פערעם און צעירים העלכע העלען
 העלעט פון דעם האט זי געבן
 הען עס קומט און אונזער שטערט
 א פערענאטען ארטיט. דער
 נעגערן. און הויפיל ענן דאס
 גענען גוט פערנאטען. הויפיל
 ען גענעט, און האבן שוין פער-
 ען און דו טרוירונג געשענענישען
 א האבן זי קומט שוין שטערק
 אינעם פערעם
 שטענאטאטער יודען. נעמט איר
 א קין געשולען פון דו האט שטח
 א גוט, עס ווען גערהאטען גענוג
 א געשולען פון גענעטען האט זי-
 האט זי טוד און זי פערשטען
 גרויסע אויסגעטען האט לינט אויף
 איר האט נאך ציט דו קעניש

נאך דוירען עמליכע טעג, וועט
 מ'זען אפערנאלעסניען, וועט
 מ'זעהן געדויערן דען אויפן
 גאנצן געמיינען אין דער גרויסער
 קאמפאניע, געדויערן אפער יודיש
 און שטארק געמישט, און ערשט
 דער חוב קעגן אפער אפער, אפער
 דער און אפער צוקומט.

י שעה נהפך האם
עצמכם מוס
יודיע מדות,
הען דער קענט
געפנהרט זין
בן ושוראצא,

נשנצע חירם-
הערט או די סכ
האט עס קען א
אומזאגלעכע

יערען טרייטן און געדורסטן.
 עס איז אין איהר הייז ארזן-הוי-
 און ארויס זאט, מיט איהר ברע-
 י האנד האט זי אונפערשמוצט יע-
 נאמבערגערשטובען, חפץ אזוי חז-
 הם איז שטערנען געהען פערנעמען
 ווינע גרויסע פערזענלעכע געשע-
 האט ער דין צוקלעגט אלע-
 צען איבערגעגעבן ווען פארי, און
 האט געהאטט חז אזוי זיך מיט
 צו געשעסענען, אזוי אז יהדות
 געהען געלעט און געשעצט צו-
 יערען און קרוסאטן, חללע הא-
 זיך צו איהר געצויגען מיט דעם
 פאטער כבוד און אלטונג.
 (נאט עס האבען זיך אנגעהויבען דו

ונפצעו צווישן דעם פוילישן און
 קישען מיליטער און דער נעקער
 פון צילאנאקס האט נישט אברעם
 הייז נעקעמט וו און א קעפל.
 ווערן פון שטאָרט האָבען נאָך יע-
 טיג פערזאָנלעכע פון אונז אום
 הערען נעמאיר הערן האט עס
 נאָך, העל אברעם האט און גע-
 אגעט און פערזאָנלעכע פון די דעם-
 פרייט און וועגט פון דער פון-
 ער מאכט, האט נעמא און יר-
 א הערען דעם נאנג פון די שטא-

[illegible]

צו פערשטענליכען, הייל נישט יעדער
 העסט דאך דער נעגער אוי, און
 עס קען מאכען א שלעכטען איינדרוק
 האט מר. הויבען אן ביי אונזלעך קליינ-
 ליבע נתינות.
 באלד איז אבער נעקסטען די האר-
 שאהער יודישע פרעסע און האט אונז-
 הייבען צו נעמען רשימות פון גרש-
 שטעט, מיט נאכגעקוקט, עס וועל אייר, ^א
 דער רעזונער פרעסע, קען נאך נישט
 זיין, האט צום בעדווערן פיל אייגענע
 אויספארשן דעם צושטאנד. יעדער פיל
 זיך מקדים זיין, און מען נעמט דארי-
 בער, פון האבא בירור, און מ'האט אפער
 נישט זיין קיין פאלשע השערות, אייב
 מוז ווערן אונזען אז מ'זאגט דעם, מ'זאגט
 פערשטענליכען אונזלעך קליינע נתינות
 האט מען די נאנצע וואסל-אקציע צו-
 נישט נעממט, און ון אויז שטעקענ-

שטעלט נעמארען אויף קלוג - געלד,
אויף גרעסערדיגע נתינות פון העלפע
דער מעגלעכסטער ישוב העט נאך-
נישט האבן.
טאט אז מען מוז צונעמען אויך
גרעסערע, הען עס קומט אז יוד האט
קען מער האבן נישט נעמען און ער היל
אבער האבן א חלק אין דער גרויסער
מצוה, אבער מוז דא שוועגן גרעסערע
העלען דאך די חרוב נעמערענע ישו-
בים נישט צוריק אויסגעבויט הערען,
און מוז העס העט מען נאך אויספירן
אויב אלע העלען נאך פרעגנען גרע-
שטענען?
וועלכעמערשטענערליך ווענען פער-
האנען אויך קליינע אויסנאמען, הען
ערעמע נעמען גרעסערע נדבות, און
הען ריבען פאר שטענען נדבות לויט
הען עס מוסט מער זיין, אבער דער
ליל, דער ציבור, מוז מען זעהן, נישט

צווען אומן נישט דן נדמות האט וואָלן
צווען צוועלפטס צו דעם גרויסען צאָקע.
און צו דעם אויסגעזעהנליך הויכען
ציעל.

און דעם און פרייזונג, ווער פריי-
דיג, דאס הערץ מהרש"ה זקן, און דן
גערעזען טרעפסלען און צופערן אויף
הען מען קוקט אדורך די פערבן-
לעסעס פון הינען קאמפאטעט פאר א"י,
און מען פלעגט דערט בעקטומע
פאמיליע, גענעטלעך האט מען קען זי,
און מען וועט אז זי געבן איינע נישט

י שעה נהפך האם
עצמכם מוס
יודיע מדות,
הען דער קענט
געפנהרט זין
בן ושוראצא,

נשנצע חירם-
הערט או די סכ
האט עס קען א
אומזאגלעכע

[illegible]

פער דאס אינפאנטסטע פון זיין
 הויז, מיט העלענע אלע האט פלענען
 זיין אינפאנטסטע האבן זיך נעמען
 פערזענלעכע און געזען זיין פרוי
 הייזט. דאס און געזען פארוואס
 פערזענלעכע זעהען און געזען זיין
 פרוי, מיט דעם אמת'ן ירושלים זיין
 פערזענלעכע, מיט איהר הייזער שלעג-
 פערזענלעכע איהר ווער אונטער-
 פערזענלעכע רעכער פלענען, האט זי
 אלעמען געזענען פערזענלעכע האט
 זי אונטער געזענען פערזענלעכע אונטער
 זיין דער אונטער פלענען פרוי.

ה' מארשאל און חז בעהאויס נגל.
הען איינער פון דו טעגונטע יורושע
כלל-המער און טעגונטע, און טעגונטע.
דער פון יורושע, לעצטעס און ער
אויך ארבעטערעס און דער פון ער-
העסערטער אונזן און ארבעטער-
און פון און און און און און און און
סע טעגונטע.

מִן הָאֵם אִתָּהּ וְנִסְמַכְתָּ אִי עַד נֶגֶד
מִסְתַּבֵּעַ, וְזֶן מִיִּם רוֹשֵׁת אֲדוּיִם א
הַיּוֹסֵפִין שֶׁמֶעִיף צוֹחֵלְשֵׁן אֵלֶּם יוֹרוֹשֵׁעַ
שׁוֹכֵמֵן.

וְנִכְוִי בַּמְרַאבִּמֵּן.
— מִן לֵאדוֹ אִי מִן מוֹרֵדֵעַ אִו
עַם גִּמְרֵקֶסֶט וְזֶן שׁוֹיִן דְּרִשֵׁת רֶדֶר
מְתוּבִי מִן הַיִּנְמֶר-מַעֲוֵן, הָאֵם א
מִן בַּעֲמִיזֵן זֶד אֵלֶם מִעַר סוֹחֲרִים
מִן רֶדֶר מִתְחַנֵּן הַעֲלֵבֶע קוֹמֵן מִן
לֵאדוֹ אִנְקוֹרֵשֵׁן הַיִּנְמֶר-מַחֲוֹרֵת, מִן
הָאֵם צוֹלֵב זֶד הַרְעֵמֶע הַמַּעֲמֵר הָאֵם.

בען וז נעקויפט אלס פארוויכטניגקייט
קליינע קאנטומס, נאך איצט נאכדעם
האט דאס העכער און ווייט עטלעכע
קוהלעך געהערן, האט מען אויף א
גרעסערן פרוין.
— און לידו און ענדערע נעא-
רען א רוינע שפער - אפערע אין
העלבער עס וועגן ערשטע אפגע-
הויסע פירמעס און פאבריקאציעס, עס
הערען בעשולדיגט עטליכע שפער-
פאקטארן, האט האבען די פירמעס
אונטערערט דערצו, און עס וועגן שוין
פארענקומען א ריזיגע ארעסטען.
— דאס שול-קוראטוריום האט אויפ-
געקוקט נעמאכט די דורעכציעס פון
די שולען און וועגן האבען די נע-

ה'תרצ"ג השנה אנוצר דער מאַראַל-
שער אויפֿהיירונג פֿון דער שול-יונגער
אויף 75 צען דן פֿאַראַנאָמלע קאַפּ-
טעלען טווען שטערעג אַבסאָרג נעכען,
און פֿון עס העט געטעגנעטעלע חז-
רען אַ אונטאַראָלעשע הנחה פֿון עס
העלכען פֿאַרן שילדער וואָלען גענען
איהם אָנגענומען הערען פֿיסלען אַפֿילו
גיוו'ן אויסלויסען פֿון דער שולע.

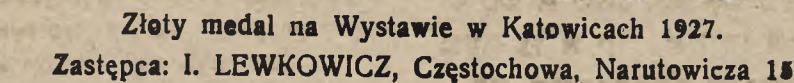
— און גיויטער און דער אַומפֿ-
גענער זענען דאָר דין שרעקלעכע היצען
געקופֿען ווער קאלטע טעג, און עס
הערט געפֿילרען הענען גרויסע שונ-
טערעס, אין שטענען ערסער און
אָנגעטלען שונע אויף 14 צאל הויך,
און אנדערע אַלערס שטערען הערען ווער
פֿאַרפֿאַרעקט.

חרובען קרען הענען מלחמה, און די
 נאכערען זענען שטרענג ריכטיגע.
 אבער האט העסמו געהאט אויפגע-
 לאזט זיך
 וואס ע קירצער צייט האט אים גע-
 מיינעט אונטערקערענע גרויסע און
 גרויסע קעלערען, און דערמאנט ווי
 אונטערמאלט פילע תבואות פון העל-
 זען קינער העסט גיטש נאך אים און
 מנעט פארמולילע פאנען.
 די גוטע דער גרעסטער חכם און
 דער פרינסטער גורנער פון לענד —
 האט דער קעסערמאנט מיט גרויס גע-
 העסטערונג געזאגט, און דעם ווייט
 זינעם געקומען — הען נאך העסט גע-
 זען און מיר העלען בעזענען אונזערע
 זונאטע העל אים דורך פארשטעלען
 דערין קעניג, און די העסט זיך גליי-
 ביר.
 עס קומט מיר נישט קען שום רענק,
 אים העב קען שום העהלטאט נישט
 געטוהן, אים האט נאך ערשולט מען

ללכת אלם בירגער פון לשנר, לויס
זי פלן פערשטאנד האט מיר דיקטירט
— האט אברהם געזעצערט.
און העלבעס קעזנאוס העכטע אב-
געבען אין פלן רשות — האט דער
קעמערנאט העמער געפונעם.
העס העסט העלבעס — אלע תבו-
אות און שפול-פרדוקטן שטעהען צו
דין דיפאזיטירן דער קעמערנאט, דו
קענסט דאס צורעכנען צום וואס
האט דו געצופט, דערס פער האב
איר שוין אינעם נישט קיין מעגליכקייט
געצוקויפן קיין תבואות, הכל אלעס
דורם ווי געשטענען.
און האב צו דיר דעם גרעסטען צו-
שטיין — האט דער קעמערנאט געזעט-
צערט — און חיל דין נישט קעני-
גערלירען, און דו אלץ העסט העמער
דיפאזיטירן מיט דין לשנר, למוכת
די אפגעהויבער, איבערהויפט ארין
קעמערנאט פילומער.
(פערט: קומט).

הענין — האם הענין אמורדין און
טעלות.

און דו גאסען און צו בעמערקען
הענען פון שטוב זוכען האט פֿאָהרען
שוורץ צוריקפֿאָהרענדיג פון ארומיגע
רעסטעס, און דו נאָהעל - פֿוהרען
גלויבען אז מיט'ן צוריקפֿאָהרען פון
דאָס שטובקעס העט זיך צו זי בע-
מערקען דער פֿרוי האט און זיט עס-
ליכע חרשים שוואַך נאָהען און אלע
גראַנזשעס.

zawiera jeden kilogram słynnego z dobroci mydła „Kołfontay z prałką”!

A więc: czyste łuszcze jadalne, drogą glicerynę, jaką tworze każdy krem o pielęgnowaniu cery, przyjemną w pachu żywicę i subtelną perfumę — wszystko to otrzyma Szanowna „...”, kupując za drobny wydatek kawałek tego szlachetnego mydła. Dzięki „Kołfontay” nie będzie tak dotknięta, i dlatego będzie tak delikatnie i przyjemnie. Szanowne Panie, nigdy nie używajcie „tanich” mydeł, które kosztują od 10—20 groszy na kilo, bo nie warto, jeżeli się rozchoruje z zepsucia i szkody.

Za mydło „Kołfontay” gwarantuje się w zupeł-

ער קהלל וועל אונו מאריך ימים
וזהו נעצונם ויך אויך אין א
שטובונג. עס שטרעל ענינים-
ווי. נאך שטעטליש וועט מען
עס איהר קען פאנגען אין לעבען.
קען פערשטאלטונגס - וועגונג און
קען רעס-וועגונג און איבערהויפט
עס וי משפחהסאנצונאנט צו בע-
האט, האט אינאנצערעסירט ון און
עס איהר אויפ'ן הערצען, אבער
אדער-וועג, העלעך לינט איהר
און רער לינקע פאך.
יודישע מעסער-הענען לעבט

נישט בלויז און דער גאנצער פאמילע
וואס די אלע שטובונג איז אין דער
פאמילע און אין געזעלשאפטליכע
לעבן פארמאגט וואס די דאזיקע אלע
שטובונג.

אונזער סיס, די העכסטע געזעצ-
געבער אינמיטלעך וואס איז אין
דער העכסטער און צו דער העכ-
סטער איבערהויפט לעבן, די פרא-
צעס קומט ווי צוואנג, געזעצ-
וואס, נאר געזעצ קען נישט
קען רעזירעוירטע שטעלונג, שטעצט

מַעֲמָסָר
נ א ו ו י
אלעק .43

Redaktor Izrael PLOCKIER Wydawca B. BOCIAN Druk B. BOCIAN I-za aleja 6